

POSTANOWIENIE

Dnia 10 września 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Leszek Bielecki

w sprawie z odwołania J. B.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Bielsku-Białej
o wysokość podstawy wymiaru składek z tytułu prowadzenia pozarolniczej
działalności gospodarczej,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 10 września 2024 r.,
skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach
z dnia 26 kwietnia 2023 r., sygn. akt III AUa 2280/20,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Sąd Apelacyjny w Katowicach III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
wyrokiem z 26 kwietnia 2023 r., III AUa 2280/20, oddalił apelację odwołującego się
J. B. od wyroku Sądu Okręgowego w Bielsku – Białej z 11 sierpnia 2020 r., VI U
328/20, oddalającego jego odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych
Oddziału w Bielsku - Białej z 28 lutego 2020 r. stwierdzającej, że podstawa wymiaru
składek na ubezpieczenia obowiązkowe (emerytalne, rentowe, wypadkowe) i na
ubezpieczenie dobrowolne odwołującego się podlegającego ubezpieczeniom jako
osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą za grudzień 2017 r.
wynosi 600,00 zł.

Odwołujący zaskarżył powyższy wyrok w całości skargą kasacyjną. Wniósł o przyjęcie skargi do rozpoznania ze względu na jej oczywistą zasadność. W jego ocenie organ rentowy nie może ingerować w podstawy wymiaru składek deklarowane przez przedsiębiorcę, co wynika z orzecznictwa Sądu Najwyższego (II UZP 1/10), a także orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego (P 9/15). Wskazał, że ustawodawca ustanowił zasadę, że obowiązek opłacania składek na ubezpieczenia społeczne i ich wysokość nie są powiązane z osiągniętym faktycznie przychodem, lecz wyłącznie z istnieniem tytułu ubezpieczenia i zadeklarowaną przez ubezpieczonego kwotą, niezależnie od tego, czy ubezpieczony osiąga przychody i w jakiej wysokości. Zatem organ rentowy nie miał kompetencji do ingerencji w podstawę wymiaru składek odwołującego i jej obniżenia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie zasługiwała na przyjęcie do merytorycznego rozpoznania.

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Co do przesłanki przedsądu jaką jest oczywista zasadność skargi kasacyjnej, wskazać należy, iż skarżący w motywach wniosku jest zobligowany zawrzeć wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się owa oczywistość i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035; z 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289; z 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205; z 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z 5 września 2008 r., I CZ 64/08, LEX nr 512050). O ile dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości

widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274; z 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616; z 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364; z 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134).

Powyższym wymogom autor skargi nie sprostał. Umknęło mu bowiem najnowsze orzecznictwo, gdzie w świetle uchwały siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 29 listopada 2023 r., III UZP 3/23, mającej moc zasady prawnej, wskazano, że organ rentowy w przypadku podjęcia pozarolniczej działalności przez ubezpieczonego, nie negując tytułu podlegania ubezpieczeniom społecznym, jest uprawniony do weryfikacji podstawy wymiaru składek na te ubezpieczenia w sytuacji, gdy w początkowym okresie prowadzenia tej działalności ubezpieczony deklaruje podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, której wysokość nie ma odzwierciedlenia w przychodach (art. 6 ust. 1 pkt 5 w związku z art. 83 ust. 1 pkt 1 i 3 w związku z art. 41 ust. 12 i 13, art. 68 ust. 1 oraz art. 86 ust. 1 i 2 w związku z art. 2a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, jednolity tekst: Dz.U. z 2023 r., poz. 1230 ze zm.). Opisana uchwała wyklucza możliwość stwierdzenia, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Zmiana linii orzeczniczej wynika stąd, że od podjęcia uchwały II UZP 1/10 upłynęło już kilkanaście lat, a w tym okresie przedmiotem postępowań sądowych (przed sądami powszechnymi i Sądem Najwyższym) były różne stany faktyczne, w których stosowanie mechanizmu określonego w sprawie prowadziło do niesprawiedliwych (nieakceptowalnych) rezultatów, w których osoby rozpoczynające pozarolniczą działalność od początku swej aktywności deklarowały maksymalną podstawę wymiaru składek, choć były już niemal pewne ziszczenia się jednego z ryzyk socjalnych, podczas gdy zarówno przedmiot podjętej aktywności zawodowej, jak i jej rozmiar nie niosły ze sobą ekspektatywy uzyskania przychodów pozwalających na pokrycie kosztów składek na ubezpieczenia społeczne. Dodatkowo taka osoba nie korzystała z możliwości preferencyjnego oskładkowania, o jakiej mowa w art. 18a ustawy systemowej, a dodatkowo po zakończeniu okresu

pobierania świadczeń z ubezpieczenia społecznego likwidowała daną działalność, na którą *nota bene* nie ponoszono w ogóle żadnych nakładów w celu jej rozwinięcia.

Po wtóre, w orzecznictwie Sądu Najwyższego aprobowano, że organ ubezpieczeń społecznych jest uprawniony do kontroli i korygowania zawyżonych podstaw wymiaru składek z każdego tytułu podlegania ubezpieczeniom społecznym dla zapobieżenia nabywania nienależnych lub zawyżonych świadczeń z ubezpieczenia społecznego, jeżeli okoliczności sprawy wskazują na intencjonalny lub manipulacyjny zamiar uzyskania takich świadczeń z ubezpieczenia społecznego w sposób sprzeczny z prawem lub zmierzający do obejścia przepisów i zasad systemu ubezpieczeń społecznych (por. wyrok Sądu Najwyższego z 5 września 2018 r., I UK 208/17, LEX nr 2541912). Organ rentowy ma prawo do kontroli samego tytułu i w konsekwencji również podstawy składek w sytuacji początkowego zgłoszenia do ubezpieczenia społecznego nieuzasadnionej dysproporcji przychodu i zgłaszanej podstawy składek. Może zakwestionować sam tytuł albo samą podstawę wymiaru składek. Ubezpieczenie społeczne nie jest celem głównym działalności gospodarczej (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 17 października 2018 r., II UK 302/17, LEX nr 2583085). W rezultacie zaistniała konieczność ujednolicenia orzecznictwa, co zaowocowało pytaniem prawnym Sądu Najwyższego w sprawie III USKP 22/22 i doprowadziło do wydania uchwały w sprawie III UZP 3/23.

Wobec niewykazania przez skarżącego istnienia wskazanej przesłanki przedsądu, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. orzekł o odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

[SOP]

[ał]